

Pan Arne Novák nalézá v mých básních i „úmyslné kazы a pokřiveniny“. I zde jest p. Novák ke mně příliš blahovolný, rozhodně blahovlnější, než zasluhuji. Jest mně líto, ale musím rozhodně odmítnout kritické protekcionářství svého p. posuzovatele. Nikoli: není *úmyslných* kazů a pokřivenin v mých verších; jsou-li, jsou jen *bezdělné*, t. j. *nechtěl* jsem nijakých kazů a pokřivenin; a jsou-li tam přece, dostaly se tam jen *mou slabostí a nedostatečností tvořivou*. Slova: úmyslný kaz a úmyslná pokřivenina mohou mít jediný rozumný smysl: mohou znamenati jen něco vypočteného na efekt, dopočítávajícího se jakési pozorností čtenářovy. Takové pokřiveniny dělá virtuózně a se zálibnou horlivostí na příklad p. K. M. Čapek, týž, na něhož píše léta a léta kritické panegyriky p. Arne Novák a kterého klade na sám vrchol českého umění slovesného.

Ale já jsem tvor příliš prostoduchý a také příliš neohebný a nemotorný k takové vyšší akrobatice slovesné; a nadto, upřímně mluveno, byla by mi v mém případě dokonale odporná jako nepravdivost a tím i nestylovost.

Já tedy zcela prostě hledal jsem i ve výraze jen a pouze *pravdu svého nitra*; chtěl jsem vysloviti své nitro zákonně čistě a výrazně — nic víc, nic méně. Nic zbytečného a všecko podstatné. Nijaký planý dekor, nijaký papier máché, nijaké papírové květiny a girlandy: jen samo jádro, jen samu strukturu a tektoniku vnitřního děje. Vyrůstí ze slepé beztvaré tmy hmatem, jako z ní hmatem vyrůstá květina i blesk. . .

Sem, k zákonnosti této vnitřní tvůrčí logiky, měl přihlídnouti p. Novák. Pak by byl sotva napsal, že „se úzkostlivě vyhýbám harmonisaci“, když každé dítě musí vidět, že k ní směřuji jako k cíli a že jí — jsem tak směle domnívati se toho — i dosahuji. Pak by byl nepsal jen „o namnoze disonujících verších“, neboť by byl musil uslyšeti i harmonii přečetných veršů jiných. Ovšem: harmonie není něco, co se dá zahvízdat jako snadná libivá melodie; hudebnost v tomto smyslu slova bude mně vždycky odporná, třeba se jí říkalo „*pisňové stříbro*“. Pravá harmonie jest mně vnitřní hudba, která leží až za prahem hudby fyzické. . .

Kritik v pravém smyslu slova má při lyrice jediný, ovšem velmi těžký úkol: ukázati a *dokázati* vnitřní nutnost nebo zbytečnost toho kterého výrazu básnického a ukázat a dovésti to z něho samého jako buď logickou charakternost, souvislost a důslednost nebo nekarakternost a děravost. V prvním případě jest zde styl, v druhém nestylovost. Všecko ostatní jest buď plané mluvení do větru nebo klep maskovaný lžikritikou.

Ještě pan Arne Novák

Podržel jsem ve své replice kritické zreadlo kritice p. Novákově a ukázal jsem, jak vratkými a nepřesnými sudidly a jak nejasnými pojmy pracuje. Literární odborníci a znalci vědí, jak závažná jest má metakritika a jak pečlivého vyvrácení musila by dojití, aby nepoškodila vážně kritickou reputaci p. Novákovu.

Místo diskuse, k níž vyzývala redakce Venkova, dostalo se mně však od p. Nováka sotis.

Obíráti se po nich dále p. Novákem pokládám za zbytečné. Pan Novák podal zde sám svůj autportrét tak věrný, že netřeba ho dokreslovati. Každé literární dítě ví, koho a čeho útočištěm je v takových případech „objektivnost“, a proto

shledávám i zbytečným dovolati se dopisů, jež mně psával p. Novák a v nichž navýsost velebil právě tu mou t. zv. „kritiku lásky a nenávisti“, již dnes tak směšně zatracuje.

Jen jednoho musím se dotknouti: dovolával-li jsem se soudu dr Alice Masarykové, bylo to proto, že se se zvěčnělou stýkala v poslední době *velmi často, skoro denně*, v práci sociální.

19. května 1921.

Ještě kus literárních mravů českých

Ve své stati „Ad vocem mých dvou knih o Růženě Svobodové“ uvedl jsem jako argument o nejasnosti a nepromyšlenosti sudidel p. Novákových příklad K. M. Čapka, jeho groteskních karikatur čili „pokřivenin“, jež neshledává pokřiveninami p. Novák, ačkoliv je shledává pokřiveninami snad celý ostatní svět.

Smysl mých několika vět byl tento: *Nevidí-li p. Novák „pokřivenin“ u p. Čapka, nemůže jich viděti ani ve Stromu bolesti*. Hrot těchto vět byl obrácen proti p. Novákovi a měl ho přijmouti, aby nám jasně definoval, co nazývá „pokřiveninou“, aby jasně a určitě pověděl, kde jsou a proč tam jsou „pokřiveniny“ a proč jinde jich není atd. Šlo mně prostě o *vyjasnění otázky zásadní důležitosti v české literární kritice*, která působí mnoho zmatku a zaviňuje její dnešní nízkou úroveň; neboť ta jest všude tam, kde se užívá „kulatých slov“ jako sudidel, t. j. slov přesně nevymezených a nesvedených v pojmy.

Pan Novák se odpovědi vyhnul, ale za něho, svého patrona, vrhá se do boje v poslední Cestě p. K. M. Čapek, a sice ryze po česku a ryze po čapkovsku: podezíráním, pomluvkami, otiskováním soukromých dopisů. Zde to máš: chtěl jsi mítí diskusi — a zato zacházeji s tebou jako s padělatelem směnek. Místo tříbení pojmu touha vyvolati skandál a jarmareční sensaci všemi prostředky a zvrhnout literární debatu do novinářských patoků. . .

Na vysvětlenou *slušným* lidem byl jsem nucen napsati proto tyto řádky.

1. Je pravda, že jsem napsal kdysi příznivý referát o Kašparu Lénovi do Noviny, a — jak praví sám Čapek — „*prolomil tím led české kritiky*“, zaujaté tehdy proti Čapkoví. A *učinil bych to dnes znova* přes to, že jsem tím vyvolal u K. M. Čapka jakýsi záhadný a povážlivý cit, jemuž on říká „*ohromená vděčnost*“. *Neboť K. M. Čapek byl tehdy podečován skoro tak nehorázně, jako je dnes přechován*. Došel jsem k poznání, že se Čapkoví křivdí, a poznání to jsem probojoval ústně i písemně — a ovšem probojoval s entusiasmem spíše než s criticismem, poněvadž bez entusiasmu se posud žádný boj nevybojoval.

2. Je pravda, že jsem chválil v soukromém dopise K. M. Čapkoví jeho novelu *In articulo mortis a chválil bych ji i dnes, neboť i dnes soudím, že je znamenitá*. Ale pozor: nechválil bych již tak vroucně vondrejcovského románu, v nějž přelil p. Čapek později své novely. Ten román jest totiž *jako celek slabší než jeho jednotlivé původní novelové složky* — a to právě je pro Čapkovu tvorbu a její meze charakteristické.

3. Ale jest zřejmá nepravda, že jsem změnil *teprve dnes* svůj kritický názor na Čapka. *Nikoliv. To stalo se již r. 1917; tehdy 8. března ve Kmeni (I, 4) vyslovil jsem*